

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут міжнародної освіти
Інститут педагогіки НАПН України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
Європейський інститут безперервної освіти (Словацька Республіка)
Інститут соціологічних наук і педагогіки Варшавського університету
природничих наук (SGGW w Warszawie) (Республіка Польща)
Резекненська академія технологій (Латвійська Республіка)
Софійський університет (Республіка Болгарія)
Новий англійський коледж
(Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії)
Педагогічний інститут Університету Ченду (Китайська Народна Республіка)
Асоціація Харків-Оксфорд
Центр музично-освітньої майстерності (Французька Республіка)
Всесвітня конфедерація молоді та спорту (Турецька Республіка)

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІКИ ТА ОСВІТИ В УМОВАХ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ (ByteEd-2024)

МАТЕРІАЛИ
I Міжнародної науково-практичної конференції
(17–19 квітня 2024 року, м. Харків, Україна)

Електронний ресурс

ХАРКІВ
2024

УДК 37(063)

*Реєстраційне посвідчення УкрІНТЕІ МОН України
(посвідчення № 570 від 07 грудня 2023 року)*

*Затверджено до розміщення в мережі інтернет
рішенням Вченої ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 10 від 27 травня 2024 року)*

Т 33 **Тенденції розвитку педагогіки та освіти в умовах цифрових трансформацій (ByteEd-2024)** : матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції (17–19 квітня 2024 року, м. Харків, Україна) / за заг. ред. І. В. Таможської. [Електронний ресурс]. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024. (PDF. 560 с.).

До матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції включено доповіді науково-педагогічних і педагогічних працівників закладів вищої та загальної середньої освіти, здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти.

У матеріалах конференції розглянуто історичні та методологічні засади розвитку педагогічної науки, проблеми міжнародної освіти та педагогічної компаративістики в умовах глобалізованого суспільства, питання модернізації середньої та вищої освіти в контексті цифровізації навчального простору, теоретичної та практичної професійної підготовки майбутніх фахівців, неформальної й інформальної освіти, забезпечення ефективності інноваційних освітніх технологій в епоху динамічних змін, надання педагогічної підтримки здобувачам з особливими освітніми потребами, компенсації освітніх втрат в умовах війни й повоєнний період, проблеми педагогічного менеджменту, публічного управління й адміністрування в закладах вищої освіти.

Відповідальність за якість і достовірність матеріалів несуть автори публікацій.

ISBN 978-966-285-785-6

<https://ekhnuir.karazin.ua/handle/123456789/18776>

© Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна, 2024

ЗМІСТ

Акімова Олена. Дефініція поняття «учитель» у педагогічному дискурсі.....	11
Алексєєнко Ірина. Вплив сучасних інформаційних технологій на державну безпеку	14
Байдала Вікторія, Чирва Ярослава. Академічна добросовісність і соціальна відповідальність як професійно значущі якості викладача-дослідника.....	16
Бакатанова Вероніка. Оцінювання рівня професійної підготовки фахівців засобами кваліметричного моделювання	20
Безносюк Олександр. Досвід та проблеми впровадження кредитно-модульної системи	24
Березіна Ірина. Використання цифрових технологій для подолання освітніх втрат	27
Беляєв Сергій, Кондрацька Лариса. Методологічні засади організації освітнього процесу на початку ХХІ століття	30
Білик Вікторія, Ялліна Вікторія. Актуалізація поглядів педагогів минулого щодо інтелектуально-морального виховання.....	33
Бойчук Валентина. Використання ІКТ у процесі формування міжкультурної компетентності підлітків на уроках англійської мови	38
Бондаренко Денис. Засоби мотивації здобувачів НУШ до вивчення фізики в умовах дистанційного навчання	42
Бондарчук Юлія. Навчання мов у закладах вищої освіти: інноваційні стратегії в епоху турбулентності.....	47
Братко Марія. Центр академічного успіху як складова освітнього середовища університетів США	50
Бугаєвська Юлія. Значення корпоративної культури як аспекту культурологічної основи розвитку освіти	53
Ван Янь, Ду Фенін. Генезис традиційної музичної культури в Китаї.....	56
Васильєв Олексій. Методика застосування технологій штучного інтелекту для розвитку лексичних навичок.....	59
Васильєва Світлана, Моторіна Олеся. Роль батьків у вихованні учнів у закладах середньої освіти в умовах дистанційного навчання	63
Ваховський Леонід. Особливості використання гіпотези в історико-педагогічному пізнанні	67
Віротченко Світлана. Історичні корені та еволюція мовної політики в освітніх системах країн Балтії: від заснування до здобуття незалежності	69
Вічорський Данііл. Неформальна та інформальна освіта та її можливості у сфері формального навчання.....	72
Возняк Ярина. Патріотичне виховання дітей старшого дошкільного віку як напрям педагогічної діяльності.....	74

Голубнича Людмила. Навчання студентів вищої школи України під час пандемії та війни.....	77
Гриневич Лілія. Результати України в PISA: ризики та перспективи шкільної освіти.....	79
Грицай Яна. Підвищення мотивації до навчання в цифровому освітньому середовищі.....	85
Гряник Дарина. Особливості організації інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти	90
Губський Олексій. Історичні аспекти розвитку маркетингової освіти в США	93
Давидова Жанна. Педагогічні методи формування інформаційної компетентності іноземних студентів медичних спеціальностей в освітньому середовищі університету	97
Демчук Олег. Психолого-дидактичний підхід до самостійної організації навчально-пізнавальної діяльності студентів.....	100
Дрокіна Аліна. STEM-освіта в умовах цифровізації: сучасні тенденції впровадження.....	103
Желанова Вікторія. Концептуальні засади формування життєстійкості студентів в умовах війни	106
Жовтоніжко Ірина, Нелін Євген, Боднар Микита. Вплив цифровізації на освіту в майбутньому	109
Завалевський Юрій, Кириленко Світлана, Мариновська Оксана, Кіян Ольга. Напрями здійснення прикладних педагогічних досліджень у сфері освіти	113
Задорожна Ольга. Методологічні особливості формування гуманістичних цінностей у студентів.....	116
Звєкова Світлана. Формування дослідницької компетентності майбутніх бакалаврів спеціальної освіти в процесі практик.....	119
Зеленов Євгеній. Особливості навчання цифрового покоління студентів.....	123
Зенякін Олексій. Поняття іншомовної комунікативної компетентності в науково-педагогічній літературі германськомовних країн.....	128
Ільєнко Андрій. Удосконалення мовленнєвої компетентності державних службовців у програмах підвищення кваліфікації	132
Ільїна Олена. Методичні основи формування професійних якостей учителів ЗЗСО.....	134
Ільченко Олена. Формування стійких мотивів професійної діяльності студентів.....	138
Кайдалова Лідія. Інтеграційні процеси в професійній підготовці майбутніх фахівців.....	141
Кін Олена, Віхляєва Дарина, Фастовська Оксана. Питання профілактики та подолання булінгу серед підлітків у закладах загальної середньої освіти	144

Кіріяченко Ірина. Професійна підготовка фахівців китайських закладів дошкільної освіти	149
Кічук Ярослав, Арнаут Андрій. Готовність магістрантів до забезпечення правового контенту професійної самореалізації.....	152
Князян Маріанна, Намазова Владислава. Проекти в процесі викладання французької мови: системний підхід	155
Кокарєва Анастасія. Гейміфікація та ігрові технології в STEM-освіті: відмінність та особливості впровадження	158
Колган Тетяна, Поуль Валентина, Колган Олена. Особливості подолання втрат у зниженні темпів розвитку особистості (зокрема психологічних) учасників освітнього процесу	163
Комар Таїсія. Філософсько-психологічне підґрунтя трансформації освіти на засадах партнерської взаємодії	167
Кононець Наталія. Реалізація ефективних навчальних стратегій у цифровому освітньому середовищі	171
Корсіков Дмитро. Спілкування зі штучним інтелектом і гнучкі навички майбутніх кваліфікованих робітників	175
Котова Анна, Морозова Ірина, Авдєєнко Ірина. Курс предметно-інтегрованого навчання як необхідна умова підготовки висококваліфікованих спеціалістів.....	178
Красін Сергій, Красіна Ганна. Підготовка педагогів до надання психолого-педагогічної підтримки батькам в умовах війни	181
Кривошей Кирило. Інноваційні технології розвитку стресостійкості як чинник професійного розвитку майбутнього фахівця	184
Крижановська Вероніка. Виникнення аналітичних центрів та їх співпраця із закладами вищої освіти.....	188
Кропивницький Віталій, Головка Юлія. Особливості навчання дорослих у системі післядипломної освіти	191
Кузнецова Оксана. Теоретичні аспекти полікультурного виховання майбутніх фахівців початкової освіти	196
Курило Віталій, Караман Олена. Методологічні засади проблеми соціалізації особистості в умовах збройного насилля та інформаційної агресії (філософський рівень)	199
Курільченко Валерія. Роль Центру доуніверситетської освіти в підготовці майбутніх абітурієнтів Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна	205
Лавріненко Тетяна. Складові професійної компетентності в підготовці вчителя фізичної культури у ЗССО в контексті модернізації освіти НУШ	208

Лазарєва Тетяна, Лазарєв Микола. Професійна підготовка майбутніх фахівців харчової галузі в умовах дуальної освіти	212
Лебедик Леся. Розвиток корпоративної культури майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти в процесі професійної підготовки	216
Леонтєва Інна. Упровадження ідей екосистемного підходу в сучасному університеті.....	221
Лєдок Марина. Проєктна діяльність як засіб формування професійної компетентності майбутніх учителів	226
Лунячек Вадим. Освітній менеджмент: виклики в умовах трансформацій....	228
Лунячек Станіслав. Потреби у формуванні власного вебсайту або блогу в педагогічних працівників у межах окремого педагогічного колективу	232
Малихін Олександр, Арістова Наталія. Нормативно-правова база організації освітньої діяльності в закладах профільної середньої освіти Естонії	234
Малихін Олександр, Ліпчевська Інна. Актуальні питання реформування профільної середньої освіти в Україні	237
Мараховська Елеонора. Кейс-метод як технологія модернізації освітнього простору України	240
Марюхніч Тарас. Імерсивні технології в педагогічній освіті: здобуття навичок у новому вимірі.....	243
Мокляк Володимир, Петренко Леся. Освітній STEM-напрямок – педагогічна інновація ХХІ століття.....	246
Мордовцева Наталія. Технології педагогічної комунікації в навчанні майбутніх учителів початкових класів	251
Николаєва Валентина. Формування безпечного освітнього простору закладу вищої освіти	254
Одарченко Вероніка. Принципи управління професійним розвитком науково-педагогічних працівників комунального закладу вищої освіти	257
Омельченко Світлана, Гармаш Олена. Штучний інтелект в освіті: революція знань у цифрову епоху.....	260
Осадченко Інна, Перепелюк Тетяна. Психологічні поради управлінської діяльності під час війни в закладах вищої освіти	263
Павелків Роман, Кулакова Лариса. Психологічні особливості дорослої людини як суб'єкта освітнього процесу	267
Парфьонова Оксана, Мельник Світлана. Характеристика сучасних інструментів для оволодіння неформальною та інформальною освітою.....	270
Петренко Наталія. Роль самоосвіти в професійній підготовці майбутніх учителів	275

Петренко Оксана, Баліка Людмила. Професійна підготовка майбутніх учителів до виховної роботи в новій українській школі.....	278
Петренко Сергій. Діджиталізація вищої освіти й освітнього середовища сучасного університету.....	282
Починкова Марія. Неформальна освіта в професійній підготовці майбутніх фахівців.....	285
Прусак Володимир. Розвиток творчості майбутнього дизайнера в процесі дипломного проєктування: інтегративний підхід.....	288
Пустовіт Григорій, Петренко Інна. Безпечне виховне середовище закладу позашкільної освіти: соціальний контент.....	291
Рацул Олександр. Педагогічні питання розвитку інформаційної культури майбутніх педагогів соціальних.....	295
Рій Юлія. Самовдосконалення вчителя як чинник його інноваційності.....	297
Рогова Тетяна. Стратегічне управління розвитком закладу вищої освіти.....	301
Романюк Діана. Самостійна робота як метод формування комунікативних умінь студентів у волонтерській діяльності.....	305
Ситнікова Ольга. Творчі завдання з формування готовності здобувачів вищої освіти до міжкультурної взаємодії в професійній діяльності.....	309
Стрельников Віктор. Психолого-педагогічна підтримка здобувачів освіти в умовах війни	312
Таможська Ірина. Навчально-методичні матеріали до теми «Становлення й розвиток педагогічної компаративістики в Україні» з історії педагогіки та педагогічної компаративістики.....	316
Тельна Ольга, Якуба Леся. Підготовка майбутніх фахівців спеціальної освіти в період воєнного стану: виклики сьогодення	319
Терентьєва Наталія. Особливості змішаного навчання в умовах воєнного стану (прикладний аспект).....	323
Ткаченко Інна. Аналіз факторів, які впливають на академічний успіх здобувачів освіти мистецьких спеціальностей	326
Ткачова Наталія, Махновський Сергій. Технологія розроблення педагогічних стартапів у вищій школі.....	329
Ткачов Сергій, Ткачов Артем. Використання педагогічного стендапу в професійній підготовці майбутніх учителів.....	334
Трубавіна Ірина, Островська Наталія, Василюк Тамара. Неформальна освіта в підготовці фахівців соціономічної сфери – особливості сьогодення	338
Туріщева Людмила, Дорожко Ірина, Малихіна Олена. Особливості проведення бібліотерапії в умовах відеозустрічі з учнями з порушенням слуху	342

Федоренко Олена. Особливості підготовки психологів для підрозділів національної поліції України	346
Хачатурян Каріне. Педагогічний менеджмент як фактор підвищення якості освіти.....	348
Шевченко Володимир. Підтримка здобувачів з особливими освітніми потребами в умовах закладу вищої освіти.....	351
Штефан Людмила. Основні концепції педагогічної науки у формуванні світогляду фахівців педагогічної галузі.....	354
Юе У. Методи формування індивідуального вокально-виконавського стилю студентів при викладанні вокалу в КНР	357
Dimitrov Oleksii. The role of libraries in the formation of digital literacy of students in Australia	361
Fangzhou Zhu. Digital transformation in journalism education: exploring the modernization of educational spaces.....	365
HE Lina. Primary school teachers in the people`s republic of China amidst the «one belt one road» strategy	370
Kugai Kseniia. Optimizing personalized learning technologies in a digitalized learning space	372
Plavčan Peter. Social economy and volunteering before the covid-19 period.....	375
Shekhavtsova Svitlana. Specifics of non-formal education in the professional training of future teachers	379
Tan Lipin. Post-graduate education for state servants in China.....	382
Vlasova Valeriia, Yazlovytska Olena. Future Philology Teachers: the Role of Language and Literary Art	385
Wang Ziwen. Preparation for internationalization: academic mobility programs for chinese students within China	387
XI Liu. Professional competence of art disciplines teachers in China in 21 century. 390	
Zelenska Olena, Kondra Olena. The problem of using idioms and phrasal verbs by native and non-native speakers in aviation English	392
Fengxue Zhu. Review of research on the psychological resilience of abandoned children	395
Haoyue Gao, Qing Wei. The effect of social-emotional support on adolescents` loneliness	404
Hu Wenhong, Liao Caizhi. Investigation of a mechanism for integration and innovation in moral and mental health education in secondary schools.....	411
Jia Wan, Wenhan Hu. A study of the current status and mechanisms of influence on psychological capital and subjective well-being of secondary school students	419

Jia Wang, Liao Caizhi. Strategies for implementing mental health education in colleges and universities based on the concept of innovative education	429
Jinglu Xu. A study of progress in the treatment of non-suicidal self-harm in adolescents.....	436
Kexing Du, Wei Hao. A review of life learning research in mainland China over the past twenty years	445
Li Wang, Liao Caizhi. Research on the integrated system of mental health education from the perspective of age psychology	450
Linglin Zeng. Review of research on academic procrastination of primary and secondary school students over the past 10 years	456
Manman Gong. Facing body imagery problems in secondary school students: educators' interventions	465
Wenhan Hu, Jia Wan. Studying the current state and innovative ways of educating life values in primary school students	474
Xin Zhang. A review of research on short video addiction in rural, unattended children	483
Ying Chen, Hongxia Wu. A study on the effect of mobile phone addiction on college students' happiness in the learning process.....	491
Yongfei Cao, Xiaolin Zhang. Research on the current situation and educational path of cultivating the quality of gratitude in secondary school students.....	503
Yongxia Li, Qing Wei. A review of post-traumatic stress disorder caused by new-onset coronary pneumonia in people in different occupations	509
Yunxiao Li. The effect of positive thinking on test anxiety in college students: the mediating role of emotion regulation self-efficacy	515
Yu Zhang, Liao Kaizhi. The influence of self-esteem and self-efficacy on career decision-making difficulties among college students	522
Yu Zhang, Qi lin, Ingke He, Jialei Liu. Effect of negative emotions on range of attention: based on the latitude model of emotional motivation study	532
Zihan Luo. A review of research on the ability of secondary school students to learn independently	543
杜静旭 (Цзінсюй Ду), 郭佳飞 (Цзяфей Го). 浅谈中国普通高校继续教育管理中存在的问题与发展策略	551
Kalashnyk L. Empowering future educators: the vital role of social and youth NGOs in China	554
Шапошнікова І., Корсун С. Організація самостійної роботи майбутніх фізичних терапевтів у процесі вивчення біологічних дисциплін	557

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄСТІЙКОСТІ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ВІЙНИ

Вікторія ЖЕЛАНОВА

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітології та
психолого-педагогічних наук,
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, м. Київ, Україна

Проблема життєстійкості студентів набула особливої актуальності в умовах трансгресивності й плинності сучасного суспільства, що посилюються в умовах військового стану в Україні. Суттєвими рисами життя вітчизняного соціуму стали ризики й загрози (перебування в зоні обстрілів, вимушене переселення, страх за свою безпеку та ін.), а психічного стану населення, зокрема, студентської молоді – фрустрація, тривожність, страх, депресивність. Ці об'єктивні чинники детермінували негативні відхилення від звичного способу життя, зміни в його пріоритетах та акцентах й посилюють необхідність розвитку та зміцнення життєстійкості, як такого конструкту особистості, що в надзвичайних ситуаціях може перешкоджати розвитку травматичного стресу.

Витоки поняття «життєстійкість» пов'язані з екзистенційною психологією. На думку її відомих представників (С. Мадді, С. Кобейса, П. Тілліх), усі події життя є результатом прийняття рішень, незалежно від того, значущі вони або незначні, усвідомлені або неусвідомлені [6]. При цьому детермінантами, що опосередковують життєстійкість особистості прийнято вважати: особистісну автономію і незалежність, внутрішню свободу (О. Рассказова); життєстійкість у складних обставинах (Т. Титаренко); готовність до внутрішніх змін; здатність сприймати нову інформацію, здібності до вироблення особистісних стратегій (Л. Сердюк); постійна готовність до дії, особливості планування діяльності (Д. Леонт'єв).

Проте, саме С. Кобейса та С. Мадді увели до наукового обігу поняття життєстійкості [7]. С. Мадді трактує життєстійкість як певну систему й розробляє модель, у межах якої розглядає життєстійкість як важливий внутрішній ресурс (установку), який людина може осмислити й змінити, щоб підтримати своє фізичне, психічне й соціальне здоров'я [5].

Відтак С. Мадді тлумачить феномен життєстійкості як особливу структуру установок і навичок, що дає змогу перетворити зміни в можливості, відображає психологічну живучість і розширену ефективність людини, пов'язану з її мотивацією до подолання стресових життєвих ситуацій [8].

Варто відмітити, що теорія С. Мадді про особистісні якості «hardiness» (у перекладі з англійської «витривалість», «фортеця», «здоров'я», «сміливість», «відвага», «безстрашність») виникла на базі розробки проблем творчого потенціалу особистості та регулювання стресу. На думку автора, поглиблення таких «hardiness», як залученість, контроль і прийняття ризику, допомагають людині не тільки впоратися зі стресами, що трапляються на її життєвому шляху, а й дають можливість одночасно збагачувати свій потенціал і розвиватися.

У досліджах С. Мадді доведено, що люди, які володіють високими показниками життєстійкості, в умовах особистісного вибору вибирають невідоме майбутнє всупереч життю в добре знайомих ситуаціях. Тобто феномен життєстійкості передбачає не лише протидію стресу, а й сприймання «одного з ключових параметрів індивідуальної здатності до зрілих і складних форм саморегуляції» [6].

Відтак «hardiness» не тільки забезпечують долання життєвих негараздів, але й допомагають знаходити цілі та сенс у житті, реалізувати право вибору особистого розвитку (О. Чиханцова) [4].

У сучасному науковому дискурсі з'явився варіатив трактувань життєстійкості, а саме:

- як основного ресурсу для подолання життєвих труднощів, як здатність людини контролювати життєві події та керувати ними, сприймати труднощі як цінний досвід й успішно з ними справлятися, використовуючи їх як можливість для особистісного зростання (О. Чиханцова) [4, с. 216];

- як інтегральної якості особистості, яка ґрунтується на активних життєвих установках, супроводжується здатністю до досягнення мети, забезпечує самодетермінацію та внутрішню збалансованість, сприяє розкриттю ресурсного потенціалу й постає провідною умовою повноцінного розвитку (В. Предко) [2, с.188];

- як уміння ефективно існувати всупереч життєвим перешкодам та труднощам, здатність людини зберігати баланс між пристосуванням до нових вимог та прагненням жити гармонійно, повноцінно (Т. Титаренко) [3, с. 4].

Таким чином, маємо констатувати, що життєстійкість – це певний ресурс особистості, що забезпечує контроль та подолання життєвих труднощів, прагнення жити повноцінно у кризових ситуаціях завдяки внутрішній збалансованості, саморегуляції й самодетермінації.

На підставі аналізу праць фундаторів проблеми життєстійкості (С. Мадді, С. Кобейса), а також сучасних дослідників (Т. Ларіна, В. Предко, Т. Титаренко, О. Чиханцова та ін.) виокремлюємо такі її характеристики, як-от: ціннісно-сміслова регуляція, розвинуті вольові якості, соціальна компетентність, розвиток когнітивних структур, адекватна самооцінка, стійкість до фрустрації, уміння зберігати життєвий баланс і гармонію.

Поділяючи позицію С. Кобейса та С. Мадді [8], у структурі життєстійкості виокремлюємо залученість (commitment), що синтезує ціннісно-сміслову ставлення до себе й навколишнього світу, до взаємодії з «іншими», що мотивують людину до самореалізації, лідерства й повноцінного життя в кризових стресогенних умовах; контроль (control), що передбачає активність у пошуці шляхів впливу й виходу з кризових життєвих ситуацій, контроль за обставинами у протилежність тривозі, стану безпорадності та пасивності; прийняття ризику (challenge), що базується на ідеї розвитку через подолання ризиків, на сприйнятті особистістю життєвих подій і проблем як виклику й випробування.

Подані дефініції життестійкості, а також тлумачення її структури дають підстави розглядати цей особистісний конструкт у діалектичній єдності стійкості й ситуативності. У цьому контексті є доцільною наукова позиція І. Бринзи, О. Кузнєцової, які вважають найбільш релевантними для аналізу проявів життестійкості такі ситуації, як-от: «ситуації фрустрації», що викликають амбівалентність почуттів, думок і вчинків людини, розгубленість, пригніченість, напругу, страх та відчуття втрати орієнтирів; «ситуацій стресу», яким притаманні стан гніву, роздратування, агресії, обурення, презирства, ненависті, дисгармонія у стосунках, протистояння людей або груп із протилежно спрямованими інтересами; «ситуації кризи», у яких унеможлиблюється реалізація цінностей, смислів, домагань, інтересів, мотивів особистості, переживання почуття образи, провини, розчарування, приниження, страждання; «ситуації невизначеності», яким характерні тривога, загальна розбалансованість, розгубленість в умовах відсутності або суперечливості інформації, непередбачуваність прогнозу розвитку подій в умовах невідомості. Науковиці обґрунтовують позицію, що в кожному типі ситуацій існує й певна специфіка розгортання життестійкості. Для визначення ситуаційної специфічності життестійкості, як можливості її диференціації відповідно до параметрів різновиду ситуацій, а також до індивідуальних відмінностей у проявах життестійкості, авторки вводять поняття «парціальні позиції життестійкості особистості» та на суголосних ознаках й індикаторах розробляють відповідні шкали тест-опитувальника «Парціальні позиції життестійкості (ППЖ)» [1].

Таким чином, життестійкість, на нашу думку, є певним ресурсом особистості, що забезпечує контроль та подолання життєвих труднощів, прагнення жити повноцінно у кризових ситуаціях завдяки внутрішній збалансованості, саморегуляції й самодетермінації. У структурі життестійкості виокремлюємо залученість, контроль, прийняття ризику. З'ясовано, що цей особистісний конструкт доцільно розглядати в діалектичній єдності стійкості й ситуативності. Парціальні позиції життестійкості пов'язуємо з ситуаціями фрустрації, стрету, кризи, невизначеності.

У сучасному житті студентів вітчизняних університетів такі ситуації й реалізація відповідних парціальних позицій життестійкості пов'язані з повітряними тривогами під час ракетних атак, переміщенням із гуртожитку в бомбосховище, освітнім процесом у бомбосховищі, усвідомленням факту небезпеки для близьких людей, обмеженням безпечного переміщення по країні, відірваність від родини, вимушене переміщення. Тобто об'єктивні реалії життя всіх прошарків населення України, зокрема її студентської молоді, актуалізують проблему розробки певних технологій та методик формування життестійкості студентів сучасного університету. Цей аспект зазначеної проблеми буде студіюватися в наших подальших розвідках.

Список використаних джерел

1. Бринза І., Кузнєцова О. Психодіагностична методика «Парціальні позиції життестійкості особистості»: результати розробки та апробації. *Вісник*

Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Психологія. 2020. Т. 1. № 11. С. 14–22.

2. Предко В. В. Психологічне значення життєстійкості задля ефективного розвитку підлітка в умовах освітнього середовища. *Габітус.* 2020. № 19. С. 185–189. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/habit_2020_19_34. (дата звернення: 18.04.2024).

3. Титаренко Т. М. Життєстійкість особистості : соціальна необхідність та безпека. К. : Марич, 2009. 76 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/9065/> (дата звернення: 19.04.2024).

4. Чиханцова О. А. Життєстійкість та її зв'язок із цінностями особистості. *Проблеми сучасної психології.* 2018. № 42. С. 211–231. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pspl_2018_42_13. (дата звернення: 19.04.2024).

5. Maddi S. R. Dispositional Hardiness in Health and Effectiveness. *Encyclopedia of Mental Health.* San Diego (CA) : Academic Press, 1998. P. 323–335.

6. Maddi S. R. Hardiness : An operationalization of existential courage. *Journal of Humanistic Psychology.* 2004. № 44. P. 279–298. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0022167804266101> (дата звернення: 19.04.2024).

7. Maddi S. R., Kobasa S. C. *The Hardy Executive : Health under Stress.* Irwin Professional Pub : First Edition, 1984. 131 p.

8. Maddi S. R., Kobasa S. C. Hardiness and Mental Health. *Journal of Personality Assessment.* 1994. № 63 (2). P. 265–274.

ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА ОСВІТУ В МАЙБУТНЬОМУ **Ірина ЖОВТОНІЖКО**

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри вищої математики та інформатики факультету математики і інформатики,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
м. Харків, Україна

Євген НЕЛІН

кандидат педагогічних наук, професор, професор кафедри математики,
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди,
м. Харків, Україна

Микита БОДНАР

здобувач вищої освіти факультету математики і інформатики,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
м. Харків, Україна

Сучасний світ стрімко розвивається, і цифрові технології стають невід'ємною частиною нашого життя. Цей процес не оминув і сферу освіти. Сучасні суспільні та економічні тенденції вказують на те, що освіта поступово переходить до нового етапу, де цифрові технології стають не лише